

Jaarverslag 2014

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Speerpunten	4
Duurzame bouw	4
Duurzame mobiliteit	6
Duurzame energie	8
2. Speciale projecten	12
Activiteiten Dordrecht	12
Voedsel	13
Mode	13
3. Bouwen aan de beweging	15
People Climate March	15
Dag van de Duurzaamheid	16
Regiotour	16
Duurzom	17
4. Communicatie	18
5. Personeel en Organisatie	19
Regiospinners	19
6. Financiën	20

Inleiding

2014 was het jaar waarin ons nieuwe rapport het licht zag:
“100% Duurzame Energie in 2030 – Het Kan, Als Je Het Wilt!”.

Dit document schetst dat het in Nederland mogelijk is om binnen twintig jaar een volledig duurzame energie voorziening te creëren en fossiele energie uit te bannen. Als we werkelijk de noodzaak en urgentie zouden inzien van deze enorme transitie, dan kunnen we deze omslag zo snel maken, mits iedereen de schouders eronder zet. Huishoudens, bedrijven, de politiek: we hebben iedereen nodig om alle benodigde stappen te zetten. Als

we de omslag maken, dan levert dat een energievoorziening op in 2030 die zelfs drie miljard goedkoper is, dan doorgaan op fossiele wijze zou kosten. Het levert ook nog eens meer dan 150.000 nieuwe banen op en het stimuleert innovatie. Oftewel de versnelde overgang naar een duurzame energievoorziening, zorgt er ook voor dat we sneller bewegen in de richting van de nieuwe volhoudbare economie, waar we mee vooruit kunnen deze eeuw.

Urgenda heeft haar strategie en acties voor een heel groot deel in lijn gebracht met de benodigde activiteiten zoals beschreven in het “Rapport 2030”. Zo is het eerste inhoudelijke hoofdstuk gewijd aan de omslag die nodig is in de gebouwde omgeving. Alle gebouwen kunnen binnen twintig jaar energieneutraal of zelfs energieleverend worden. Urgenda heeft het afgelopen jaar veel tijd besteed aan het energieneutraal maken van particuliere woningen voor 35.000 euro of minder. Dat is gelukt, zoals we kort zullen beschrijven hieronder in hoofdstuk 1. Het tweede grote onderwerp van het rapport is mobiliteit, ook verantwoordelijk voor veel van de CO₂-uitstoot. Ook in 2014 was mobiliteit een belangrijk onderwerp, waarbij Urgenda zowel bij bedrijven als in de OV-sector stappen zette, zie hoofdstuk 2. In Nederland is slechts een klein deel van de CO₂-uitstoot gerelateerd aan voedsel. Vanwege de focus op klimaatverandering

en de noodzaak over te gaan naar een energievoorziening die 100% duurzaam is, kregen de voedselactiviteiten een focus op energie en werden activiteiten die daar niet of minder mee samenhangen, zoals NieuwVers, afgebouwd. Op allerlei manieren probeert Urgenda in de praktijk te laten zien dat het mogelijk is om steeds meer eigen duurzame energie op te wekken. Daartoe steunt Urgenda voorbeeld gebieden zoals de Waddeneilanden, voorbeeldbedrijven, zoals Cono Kaasmakers (van Beemsterkaas) en vele koplopende ondernemers. Zij laten allemaal zien dat het kan, als je het wilt!

Urgenda streeft naar een circulaire economie die draait op duurzame energie en groene grondstoffen. We richten ons hierbij op een omslag naar 100% duurzame energie in Nederland, door vergaande veranderingen in de bouw-, mobiliteit- en energiesector.

DUURZAME BOUW

Urgenda richt zich in de gebouwde omgeving op:

- Verduurzamen van de bestaande bouw, die goed is voor ruim 30% van de totale jaarlijkse CO₂-uitstoot in Nederland, o.a. door huizen betaalbaar energieneutraal te maken;
- Verduurzamen van speciale gebouwen en projecten, o.a. in de zorg, kaasmakerij CONO en huurwoningen van een woningcorporatie.

ENERGIENEUTRAAL WONEN

Een gemiddeld gezin in Nederland geeft 35.000 euro uit aan energiekosten in 15 jaar. Als we nu voor dat bedrag in 1 keer een woning energieneutraal kunnen maken, dan heeft de woning op jaarbasis geen energierekening meer. In plaats van een maandelijkse energierekening, kan de bewoner dan de investering van 35.000 euro afbetalen in maandelijkse termijnen. De maandelijkse lasten veranderen niet, het huis stijgt in waarde en verbruikt alleen duurzame energie. Het klinkt simpel, maar niemand deed het nog in Nederland.

Urgenda heeft in 2014 de eerste serie woningen opgeleverd op Texel, waarbij de bestaande huizen energieneutraal werden gemaakt voor 35.000 of minder. Het kon dus! Als we dit gaan opschalen tot honderden woningen en later tot duizenden, dan kan de prijs van 35.000 nog verder omlaag, door collectief inkopen en leereffecten. Van de eerste woningen werd een boekje gemaakt, dat breed verspreid wordt om anderen te inspireren ook dit pad op te gaan.

De woningen op Texel die meedoen aan dit project, variëren van kleine tussenwoningen tot grote vrijstaande villa's en van monument tot moderne recente woning. Voor elke

woning is een oplossing bedacht die is toegesneden op het huis en de bewoners, waarbij verbetering van comfort, gezondheid en betaalbaarheid voorop staan. Woningen worden gasloos en mensen gaan hun huis op andere manieren verwarmen en van warm water voorzien.

QUICK SCANS

Urgenda heeft in 2014 voor twee grote landelijke zorginstellingen, Cordaan en 's Heerenloo, analyses gemaakt van de situatie op gebied van o.a. energie, voedsel en mobiliteit en heeft voorstellen gedaan voor verduurzamingsmaatregelen op die gebieden. Deze quick scans zijn voor beide organisaties de aanleiding en inspiratie geweest om vervolgstappen te zetten, soms samen met Urgenda.

ZON OP ZORG

Zorginstellingen willen graag meer doen dan besparen en door het aanleggen van zonnepanelen ook laten zien dat ze stappen maken in het opwekken van duurzame energie. Helaas betalen grootverbruikers in Nederland vaak minder dan 10 eurocent voor een kWh, waardoor het financieel erg lastig is rond te maken. Bovendien kunnen zorginstellingen vaak moeilijk geld vrijmaken omdat de kerntaken in de zorg momenteel financieel voorrang vragen. Er zijn echter genoeg bewoners, werknemers en burgers die zelf geen dak hebben en toch een bijdrage willen leveren. Samen

met 'Zonnepanelendelen' werkt Urgenda aan nieuwe concepten en concrete projecten om meer zonne-energie op de daken van zorginstellingen te krijgen, met behulp van de investeringen van omwonenden en gasten.

THUISBAAS

Nadat Urgenda met Wij Willen Zon de lokale opwekking van duurzame elektriciteit met 50.000 zonnepanelen een grote push heeft gegeven, is het nu tijd om op de warmte in woonhuizen te focussen en daarmee alternatieven voor gasgestookte warmte naar een groter publiek te brengen. Urgenda gaat steeds op zoek naar de beste duurzame alternatieven om woningen mee te verwarmen, van warm water te voorzien en te koken. Op www.thuisbaas.nl presenteren we bestaande en innovatieve producten voor consumenten. Thuisbaas helpt mensen het heft in eigen hand te nemen én kosten te besparen. Afgelopen jaar besteedde Urgenda en Thuisbaas veel aandacht aan infraroodverwarming: een alternatief voor of aanvulling op traditionele verwarmingssystemen zoals de CV. Nieuwe alternatieven staan voor 2015 al in de planning.

▶ [Video: ThuisBaas](#)

BESPAREN IN DE ZORG

In de winter 2013-2014 organiseerde Urgenda samen met woonzorgcorporatie Habion en Meneer de Leeuw de tweede editie van de Energiestrijd Zorghuizen. Met in totaal 16 zorghuizen – 4x zo veel als in jaar 1 – dwars door heel Nederland van Texel tot Limburg gingen wij de strijd aan om in de 3 wintermaanden zo veel mogelijk energie te besparen. Via het aanpassen van gedrag en verbruik en via simpele maatregelen is in zorg- en verpleeghuizen veel energie te besparen, zonder investeringen. Naast milieuwinst levert dit ook veel geld op. In een tijd dat de budgetten in de zorg alsmear meer onder druk staan, een belangrijk gegeven. In het rapport 'Samen verduurzamen' berekenden Urgenda en Habion dat de 1900 zorghuizen in Nederland maar liefst 20 tot 40 miljoen euro kunnen besparen op hun energierekening. De winnaar, het zorghuis Odendaal van Brabant Zorg uit Sint-Oedenrode, wist een besparing van ruim 10.000 euro te realiseren. Bij elkaar bespaarden de deelnemers gemiddeld 13% op hun totale gas- en elektrarekening. Ook in december 2014 is de Energiestrijd weer gestart, dit maal in 39 verschillende zorginstellingen. ▶ [Video: Energiestrijd Zorghuizen](#)

DUURZAME MOBILITEIT

Het sneller verduurzamen van de mobiliteitsector in Nederland is één van de speerpunten van Urgenda. Belangrijke onderdelen van deze transitie:

- Een beter en efficiënter openbaar vervoer en goederenvervoer op duurzame brandstoffen of elektriciteit;
- Een verschuiving van benzine en diesel naar elektrisch en soms biobrandstoffen;
- Een verschuiving van bezit naar gebruik van auto's, zowel voor de zakelijke als voor de particuliere markt.

SAMEN OP REIS

Op initiatief van reizigersvereniging Rover en Urgenda zijn bijna alle OV-aanbieders in Nederland, overheden en consumentenorganisaties begin 2013 gestart met Samen op reis. In 2014 was Urgenda actief in het bij elkaar brengen van de partners en het opzetten van concrete projecten, als ook in het filmen en laten zien van resultaten. Door middel van 15 concrete projecten gaan de partners reizigers sneller en beter van deur tot deur brengen. Zo werken ze aan het verbeteren van het voor- en natransport voor de OV-reiziger, het realiseren van een beter gezamenlijk tariefaanbod en het verbeteren van overstappunten.

Alle vervoerders bereikten overeenstemming over een actie voor een nieuwe, voordelige weekenddagkaart van drogisterijketen Kruidvat, die eind december van start ging. Dit is de eerste gezamenlijke actie van alle OV-vervoerders in tien jaar. De nieuwe dagkaart, die uniek is omdat deze geldig is in alle bussen, trams, metro's en binnenlandse treinen, heeft als doel om nieuwe klanten te verleiden in de hoop dat een deel het OV blijft gebruiken. [Video: Samen op reis](#)

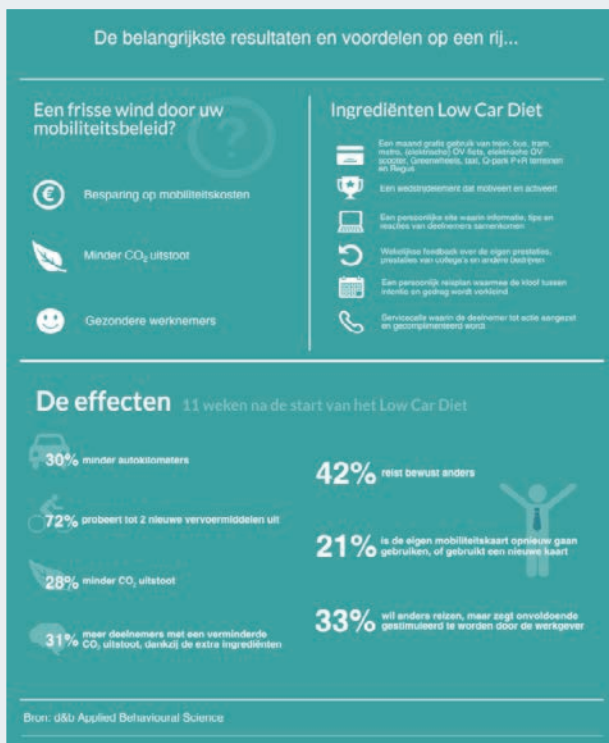
Ook werd er veel aandacht besteed aan het stimuleren van overheden om duurzamer aan te besteden. Samen met KPVV maakte Urgenda een brochure over duurzaam aanbesteden. Daarnaast werden er ook twee regionale bijeenkomsten gewijd aan dit onderwerp.

In het kader van Samen op Reis was er ook een uniek proefproject in Noord-Nederland waarbij trein, bus en na-vervoer voor drie provincies werd geïntegreerd.

In 2014 organiseerde Urgenda voor de derde keer het 'Low Car Diet'. Honderden topbestuurders en hun medewerkers (ruim 1150 deelnemers in totaal) startten een maand voor de Dag van de Duurzaamheid hun dieet en probeerden een maand minder met de auto te reizen. Zij maakten een maand lang met de mobiliteitskaart gratis gebruik van de OV-fiets, supersnelle e-bikes, bus, metro, tram, trein, deelauto's en werk- en vergaderruimtes op stations & onderweg. Bedrijven als Nike, Bug en Unilever deden mee. Zij deelden hun ervaring. De slotdag werd TMG de winnaar door geduren te maken. Op jaarbasis zou dit voor TMG circa 3 kostenbesparingen!

Tijdens het Low Car Diet 2014 hebben bedrijven gemiddeld 38% bespaard op hun mobiliteitskosten, 30% schoner gereisd en medewerkers 16% meer bewogen.

11 weken na de start van het Low Car Diet reist 42% van de deelnemers nog altijd bewuster. Dit resulteert tevens in 30% minder autokilometers en 28% minder CO2-uitstoot. Dit blijkt uit onderzoek van gedragsdeskundig adviesbureau Dijksterhuis & Van Baaren.

Doel van het 'dieet' is bedrijven te inspireren om door ander personeels- en mobiliteitsbeleid, het personeel altijd tot meer duurzame kilometers te verleiden. Urgenda kan bedrijven helpen bij het vormgeven en implementeren van duurzamer vervoersbeleid, kosten besparen en werknemers inspireren en ontzorgen. Op dit moment zijn een aantal grote multinationals zoals Unilever naar aanleiding van Low Car Diet bezig om hun personeels- en mobiliteitsbeleid te veranderen ondersteund door Urgenda.

ELEKTRISCH VERVOER

Na het Low Car Diet ging Urgenda bij veel bedrijven die meededen aan de slag, ook met het verduurzamen van hun wagenpark. Dat betekent veelal dat er veel meer personen- en bedrijfsauto's elektrisch worden. Daarnaast ondersteunt Urgenda o.a. het versneld uitrollen van snellaadpunten in Nederland, door lobby en ondersteuning van koplopers.

DUURZAME ENERGIE

Speerpunt van deze transitie:

- Nederland 100% op duurzame energie in 2030;
- Vergroten en versnellen van de groep mensen en bedrijven die zelf concreet werken aan een nieuwe circulaire economie op duurzame energie.

HET KAN ALS JE HET WILT

Nederland kan zijn energievoorziening binnen twintig jaar volledig verduurzamen. Dat is de conclusie van het rapport dat Urgenda maart 2014 uitbracht: 100% duurzame energie in 2030: Het kan als je het wilt. In deze agenda, die tevens Urgenda's visie is, zet Urgenda uiteen hoe het vijf keer anders kan op het gebied van wonen, vervoer, voedsel, produceren en energie opwekken. Een scenario met 100% duurzame energie in 2030 blijkt 3 miljard goedkoper te zijn over twintig jaar dan doorgaan op de oude voet, het schept 150.000 nieuwe banen, biedt energiezekerheid en is een motor voor innovatie.

De duurzame agenda laat met behulp van een duidelijk stappenplan en de bijbehorende kosten en baten zien hoe Nederland binnen twintig jaar naar een 100% duurzame energievoorziening kan gaan. Een opdracht voor de hele Nederlandse maatschappij. Het uitgangspunt en de visie voor dit rapport is het streven naar een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem in 2030, zonder gebruik te maken van olie, kolen en gas en dus zonder CO₂-uitstoot.

Urgenda geeft zelf het goede voorbeeld en is in 2014 al begonnen om aan de hand van deze agenda, voortvarend te werken aan de omslag naar een samenleving op 100% duurzame energie, o.a. door huizen op betaalbare wijze energieneutraal te maken.

 [Video: Lancering rapport 2030](#)

RECHTSZAAK TEGEN DE STAAT

Op 28 september 2013 startte Urgenda officieel met de Klimaatzaak tegen de Staat der Nederlanden, door de dagvaarding op de website te zetten en via "crowdpleiten" om input te vragen aan de maatschappij. Urgenda vraagt samen met bijna 1000 mede-eisers de rechter in de dagvaarding objectief naar de feiten rond klimaatverandering te kijken en eist van de Staat te doen wat nodig is voor een leefbare wereld, nu en in de toekomst. Als de politiek niet doet wat nodig is om de burgers te beschermen, dan is de rechter de laatste democratische instantie om te vragen te doen wat nodig is: de Staat veroordelen om zeker 40% CO₂ te besparen in 2030 en de burgers veel beter te informeren.

Gevaarlijke klimaatverandering is niet te voorkomen als de overheid niet meewerkt aan een transitie naar een samenleving op duurzame energie. We hebben ook de medewerking van particulieren en bedrijven nodig, maar dat is niet voldoende. De overheid kan helpen versnellen en de urgentie op de kaart zetten. Dat kan door concreet en gericht beleid en ondersteunende wet- en regelgeving.

Urgenda trekt met deze rechtszaak stevig aan de noodrem. In 2014 kwam het antwoord van de Staat op de dagvaarding van Urgenda en was er vanuit Urgenda een repliek. In 2015 zullen partijen fysiek voor de rechter verschijnen.

DUURZAME WADDENEILANDEN

De Waddeneilanden willen in 2020 energie- en waterneutraal zijn. Urgenda is al jarenlang actief op Texel en heeft in 2014 het werkterrein verbreed naar alle Waddeneilanden.

Op Texel bleef TexelTeam2020 actief en realiseerde Urgenda de eerste energieneutrale huizen voor 35.000 euro of minder (zie hoofdstuk over duurzame bouw). Daarnaast kregen scholen op Texel met steun van ASNBank en Urgenda zonnepanelen en hielp Urgenda een wijkje dat werkt aan een duurzame warmtevoorziening. Samen met TexelEnergie werd het grote zonnenveld verder voorbereid, opdat in 2015 de eerste "spa de grond in kan".

SPORTCOMPLEX FLIDUNEN OP VLIELAND GEBRUIKT 64% MINDER ENERGIE!

Op Vlieland heeft Urgenda meegedacht en experts ingebracht om te helpen met oplossingen om het zwembad te verduurzamen. De gemeente besloot de stap te wagen en Flidunen flink aan te pakken. In totaal zal ruim een kwart miljoen euro worden geïnvesteerd. Deze investering levert een energiebesparing op van bijna 64% per jaar! De totale terugverdientijd van de investering bedraagt slechts 7,1 jaar. Dit betekent dat nu al jaarlijks 126,8 ton aan CO₂ wordt bespaard en dat vanaf het 7e jaar geld gaat worden 'verdiend'. Hiervoor wordt het bestaande dubbele glas vervangen door HR++ glas met gasvulling. De baden worden afgedekt met een folieafdekking, die op rollen boven het zwembad wordt aangebracht en automatisch met een

afstandsbediening in enkele minuten kan worden uitgerold. Omdat Flidunen relatief weinig openingsuren kent, zal de investering van € 45.000 in de zwembadafdekking over beide baden al binnen 2 jaar zijn terugverdiend. Naast besparen worden er ook op het dak zonnepanelen geïnstalleerd om daarmee eigen stroom op te wekken. Dit gebeurt o.a. met steun vanuit Urgenda en de ASNBank. Op Vlieland is door de vele zonuren een opbrengst van 1 kWh/wattpiek/jaar mogelijk. Dit betekent in dit geval een opbrengst van 16000 kWh mogelijk is. Dat leidt tot een besparing op de energiekosten van bijna 13%. Tot slot worden er 'heatpipes' op het dak gezet om de zonnewarmte om te zetten in bruikbare hoge temperatuurwarmte voor het verwarmen van het zwembadwater en de cv-installatie. De werkzaamheden zijn eind september begonnen en zijn in het voorjaar 2015 afgerond.

Ook op Vlieland kwam een energieneutrale woning voor 35.000 euro. Het bijzondere was dat het dit keer een huurwoning was. We hopen dat dit voorbeeld goed doet volgen, want op alle eilanden zijn veel geschikte huurwoningen om te verduurzamen. Op Vlieland is de helft van alle woningen huurwoning.

Zo zijn we ook op Schiermonnikoog aan het kijken naar geschikte woningen en zijn de eerste stappen gezet op Terschelling om met de pas opgerichte lokale energiecoöperaties nieuwe stappen te zetten die leiden tot meer duurzame energie. We willen komend jaar minimaal op elk eiland een energieneutrale woning zonder gas hebben en van daaruit opschalen.

CO2COUNTDOWN

Urgenda en Ecofys startten met het initiatief CO2CountDown. Het doel van het initiatief is bedrijven en gemeenten achter een gezamenlijke extra ambitie te krijgen om veel meer CO2 te besparen door een reeks van concrete doelen en acties. Bij allerlei Urgenda activiteiten worden deelnemers gevraagd of ze ook de CountDown doelen kunnen steunen en zich bij het initiatief willen aansluiten. Inmiddels zijn er al tientallen bedrijven en gemeenten aangehaakt (zie Co2ntdown.nl).

ZONNEPANELENPROJECT BINNEN GROENE ALLIANTIES IN DUIVEN

Ruim 30 bedrijven en organisaties vormen de 'Groene Allianties' om het bedrijventerrein Centerpoort-Nieuwgraaf in Duiven te verduurzamen. Op initiatief van Alliander en met steun van Urgenda wil dit samenwerkingsverband de omgeving duurzamer maken op het gebied van afval, mobiliteit, energie en groen.

In 2014 werd door alle bedrijven samengewerkt om op de eigen bedrijven zonnepanelen te gaan plaatsen, maar tegelijkertijd ook werknemers een kans te geven tot het nemen van zonnepanelen. Urgenda organiseerde deze collectieve inkoopactie en werkte samen met drie lokale installateurs om alle sets zonnepanelen goed op de daken te krijgen. Dat project is inmiddels succesvol afgerond.

 [Video: Groene allianties zonnepanelen](#)

CONO KAASMAKERS – DUURZAAMSTE KAASMAKERIJ

CONO Kaasmakers heeft de groenste kaasmakerij ter wereld gebouwd in het Unesco werelderfgoed de Beemster. In november 2014 opende Koningin Maxima het nieuwe gebouw, dat past in het landschap en waar zoveel mogelijk kringlopen werden gesloten. Urgenda had samen met partners een plan gemaakt om de kringlopen van energie, water en grondstoffen zoveel mogelijk te sluiten. CONO heeft geprobeerd zoveel mogelijk aanbevelingen uit het rapport over te nemen en heeft leveranciers en allerlei andere partners betrokken tijdens de bouw om bij iedere stap te kijken of het nóg duurzamer kon. Dat is goed gelukt. Het gebouw heeft nu al een prijs gekregen voor de architectonische kwaliteit, waarbij het de architect gelukt is aan te sluiten bij de cultuurhistorie en het patroon van de Beemster en toch een eigentijds energiezuinig gebouw neer te zetten.

2. Speciale projecten

Naast de speerpunten energie, bouw en mobiliteit, is Urgenda nauw betrokken bij een aantal andere projecten, die voorbeelden zijn voor de nieuwe duurzamere samenleving en daarmee mensen en bedrijven kunnen inspireren om ook stappen te

gaan zetten. Samen met koplopers probeert Urgenda markten te creëren, innovaties sneller naar de markt te helpen en zo met allerlei partijen het goede voorbeeld te geven. Urgenda helpt in de praktijk en probeert het opschalen te versnellen.

ACTIVITEITEN IN DORDRECHT

Urgenda werkt op verschillende plaatsen in Dordrecht aan bijzondere projecten. Leerpark Dordrecht is een duurzaam icoon voor wonen, leren en werken. In deze wijk, die grenst aan het centrum van Dordrecht, zijn al tientallen jaren scholen gevestigd met enkele duizenden leerlingen in het middelbaar beroepsonderwijs. De Duurzaamheidsfabriek op het Leerpark is een fabrieksgebouw waar technische bedrijven een deel van hun bedrijfsactiviteiten huisvesten en leerlingen praktijkonderwijs krijgen in duurzame technieken. Sinds 2013 worden de lassers, installateurs en monteurs van de duurzame toekomst daar opgeleid. Door de samenwerking met veel bedrijven, werken de leerlingen met de modernste apparatuur. Dit gebouw, een ontwerp van architect Thomas Rau, kent tal van duurzame noviteiten, waarvan de roterende 4D-panelen van het bedrijf Sublean (energie opwekken, fijn stof afvangen, reclame maken in één systeem) en Europa's grootste meet- en regelinstallatie Xcaliber het meest in het oog springen. De vierde etage van het gebouw is helemaal ingericht volgens het principe Turntoo, waarbij tapijt, meubels en zelfs de verlichting eigendom blijven van de fabrikant die vervolgens al die spullen en de daarin zittende de grondstoffen terugkrijgt en hergebruikt aan het einde van de levensduur. Het leerpark koopt dus geen kantoorinrichting en wordt geen eigenaar, maar gebruikt de meubels en het tapijt en betaalt alleen voor het gebruik

aan TurnToo. Na een aantal zeer intensieve jaren kan Urgenda de voortgang op het leerpark nu met een gerust hart overlaten aan allerlei lokale partners en adviseert ze nu op iets meer afstand, wanneer dat gewenst is.

Een tweede project in Dordrecht waar Urgenda zeer actief was, was de transitie-arena Dordrecht. In 2013 startte Urgenda met een analyse van Dordrecht en selecteerde een groep koplopers. Met hen werd gewerkt aan een visie voor duurzaam Dordrecht en een transitie-agenda en actieplan. In maart 2014 werd Dordtzaam, de visie en het plan gepresenteerd aan burgers en aan de politiek. Urgenda heeft het ook voor B&W en relevante ambtenaren gepresenteerd. Het werd zeer enthousiast ontvangen en verschillende lokale partijen zijn nu delen uit het actieplan aan het implementeren.

VOEDSEL

Pure Graze

Meer vlees zonder soja in het schap van de supermarkt of horeca. Dat was het doel van het project 'Zo ja, vlees zonder soja' dat Urgenda in samenwerking met het GROW-fonds van Oxfam Novib startte. Het project richtte zich op het geven van bekendheid aan varkens gevoerd met lupine en op rundvlees van Pure Graze, waarbij de koeien alleen gras eten. Een mooie uitkomst van dit project was dat Pure Graze op 15 april 2014 een contract met melkcoöperatie Farmel uit Emmeloord sloot met als doel Pure Graze melk, toetjes en kaas op de markt te brengen.

NieuwVers

Urgenda was mede oprichter van NieuwVers, een initiatief om duurzamere producten sneller op het schap te krijgen in winkels. In 2014 ondersteunde Urgenda NieuwVers op het vlak van organisatie en communicatie. Gedurende het jaar was er opnieuw veel vraag van duurzame koplopers uit de landbouw- en voedselsector voor ondersteuning om hun producten binnen het bereik van een grotere groep consumenten te brengen. NieuwVers begeleidde de producenten in hun conceptontwikkeling en hun zoektocht naar passende markten en afzetkanalen en interesseerde enkele prominente en minder prominente retailketens die willen werken aan een duurzamer aanbod vanuit hun winkels. Door bijzondere rassen en gewassen te telen en deze te verwerken tot vernieuwende producten, kan economische meerwaarde gecreëerd worden waarmee kan worden geïnvesteerd in verdere verduurzaming. Door het benadrukken van deze economisch rendabele aanpak, bleek ook buiten de groep koplopers interesse van voedselproducenten om vernieuwing van hun producten gepaard te laten gaan met verduurzaming op hun bedrijf. In 2014 kreeg tot slot de samenwerking met enkele commerciële en logistieke partners verder vorm, waarmee NieuwVers vanaf 2015 zelfstandig voortgezet zal worden.

MODE

Kies Duurzame Mode

Naar aanleiding van de ramp met de kledingfabriek in Bangladesh lanceerde Urgenda, in samenwerking met reclamebureau Cheel Amsterdam in 2013 het nieuwe initiatief Kies Duurzame Mode. De website Kiesduurzaamemode.nu biedt een podium aan de koplopers op het gebied van duurzame mode. Consumenten krijgen er informatie, handige tips en links naar shops, video's en apps om zo te kiezen voor duurzame mode.

Ook in 2014 liet Urgenda met dit initiatief het belang van het dragen van duurzame mode zien en bracht het met het platform tientallen partijen in Nederland op het gebied van duurzame mode (koplopers dus) bij elkaar en voor het voetlicht. Zo was Urgenda aanwezig bij de Amsterdam Fashion Week, vakbeurs Modefabriek en het duurzame platform MINT. Tevens was Urgenda/Kiesduurzaamemode één van de organisatoren van Fashion Revolution Day Nederland en de eerste Dutch Sustainable Fashion Week.

Fashion Revolution Day

Op 24 april 2014 was het precies een jaar geleden dat de ramp in de Rana Plaza fabriek in Bangladesh plaatsvond. Wereldwijd werd bij deze dag stil gestaan door hem uit te

roepen tot Fashion Revolution Day. In meer dan 55 landen vonden activiteiten plaats om bewustwording te creëren en tegelijkertijd te laten zien dat veranderingen mogelijk zijn en gerealiseerd worden. Het initiatief, gestart vanuit Engeland, riep consumenten op het label in hun kleding andersom te dragen #insideout, te fotograferen en te posten op social media om zo merken te vragen #Whomadeyourclothes. Op die manier werd er een beroep gedaan op de verantwoordelijkheid van de merken en de kracht van de consument.

Urgenda/Kies Duurzame Mode vormde met ondernemers en organisaties, Clean & Unique, Goodfibrations, Stoere Vrouwen, Green this Season en het Gidelab, de Nederlandse organisatie. Op 24 april riepen zij Nederlandse consumenten op deel te nemen aan de online actie. In de middag vond er een Strip for Fair Fashion actie plaats waarbij Stoere Vrouwen op het Spui en het Leidseplein in Amsterdam gedeeltelijk uit de kleren gingen om aandacht te vragen voor duurzame mode. [Video: Fashion Revolution day](#)

Aansluitend vond in het Gidelab een netwerkborrel, kledingruil en upcycle event plaats waar meer bekend gemaakt werd over de werkplaats in wording. Samen met trendanaliste en schrijver Lynsey Dubbeld schreef Projectleider Matthijs Kettelerij van Urgenda het opiniestuk 'Fashion Revolution Day start in onze kledingkast' dat op 24 april geplaatst werd in NRC Next. De reacties (in de media) op deze dag waren zeer positief zeker vanwege het bieden van positief handelingsperspectief wat één op één aansluit bij de missie van Kies Duurzame Mode en Urgenda.

Dutch Sustainable Fashion Week

In bijna 80 gerenommeerde winkels door heel Nederland werd van 6 t/m 11 oktober duurzame mode zichtbaar gemaakt tijdens de Dutch Sustainable Fashion Week. Het initiatief werd georganiseerd om de consument inzicht te geven in verantwoorde mode en te informeren over waar men op moet letten bij de aankoop van hun kleding. Voor het eerst sloegen zo'n groot aantal multi brand fashion stores de handen ineen om Inspiring Stories te vertellen, met het hoogtepunt beleven op 10-10, de landelijke Dag van de Duurzaamheid.

De reacties (in de media) waren zeer positief en vanwege de Dutch Sustainable Fashion Week werden Urgenda / Kiesduurzaamemode en Goodbrandz uitgenodigd bij de communicatiegroep van het plan van aanpak 'Verduurzaming Nederlandse textiel- en kledingsector' dat geleid wordt door RVO en MVO Nederland. Verder samenwerking zal in 2015 plaatsvinden evenals een vervolg en uitbreiding van de Dutch Sustainable Fashion Week. [Video: Sustainable fashion week](#)

3. Bouwen aan beweging

Op tal van manieren bouwt Urgenda samen met burgers en partners uit bedrijfsleven, overheden, kennisinstellingen en andere organisaties aan een steeds grotere duurzaamheidsbeweging.

PEOPLE'S CLIMATE MARCH 21 SEPT 2014

Op 21 september werd een grote klimaatmars georganiseerd in New York, naar aanleiding van een bijeenkomst van wereldleiders, die daar plaatsvond als voorbereiding op de klimaatonderhandelingen in Parijs november/december 2015. In New York werden honderdduizenden mensen verwacht en ook in Londen, Parijs, Berlijn en tientallen andere steden in de wereld werden klimaatmarsen georganiseerd. Urgenda ging er vanuit dat er in Nederland ook iets georganiseerd zou worden door één van de grote NGOs, maar dat bleek niet zo te zijn. Half augustus besloten we dus zelf aan de slag te gaan om op 21 september ook in Amsterdam mee te doen met de wereldwijde People's Climate March. Binnen een maand werd een groot evenement buiten voor het Eye in Amsterdam georganiseerd, met sprekers, zangers, cabaret en het Nederlands Blazers Ensemble dat de Song4Change ten gehore bracht. Een lange stoet mensen kwam vanuit verschillende plaatsen naar het Eye gelopen, waar zich 3-5000 mensen verzamelden. In New York kwamen uiteindelijk zo'n 400.000 mensen (jaar voorbereiding), in Parijs, Londen en Berlijn rond de 40.000 mensen, waardoor er wereldwijd in totaal die dag 600-700.000 mensen 'climate marches' liepen. Verwacht wordt dat de marsen het hele jaar toenemen en in Parijs 2015 worden een miljoen mensen verwacht.

▶ **Video: People's climate march aankondiging**

▶ **Video: People's climate march compilatie**

Kijk voor de losse speeches op www.youtube.com/urgenda

DAG VAN DE DUURZAAMHEID

Op 10 oktober 2014 vond alweer de zesde Dag van de Duurzaamheid plaats. Duizenden activiteiten vonden plaats en werden bezocht door groepen van 1 tot 5000 mensen. Op meer dan duizend scholen en kinderboerderijen werd het boek *Mr Finney* en het raadsel in de bomen voorgelezen. Prinses Laurentien van Oranje is nu al vijf jaar op rij ambassadeur van deze nationale Voorleesactie op de Dag van de Duurzaamheid. Samen met haar organisatie Missing Chapter Foundation, Duurzame Pabo, RVO en andere partners was dit wederom een groot succes. Bekijk hier het filmpje. Door het hele land vonden evenementen plaats zoals de Global Dance Challenge in Hardenberg waarbij het wereldrecord duurzame energie opwekken door middel van dansen verbroken werd. Bedrijven, overheden, consumenten en onderwijsinstellingen haakten aan bij deze dag om de duurzaamheidsbeweging te laten zien. Van 6 t/m 11 september vond de eerste Dutch Sustainable Fashion Week plaats die zijn hoogtepunt had op 10-10. (zie ook hoofdstuk 2 speciale projecten Kies Duurzame Mode)

▶ **Video: Voorleesactie**

▶ **Video: Interview Laurentien van Oranje**

De Dag van de Duurzaamheid eindigde met bekendmaking van de winnaars van het Low Car Diet 2014. Ook dit jaar lieten ruim 100 topbestuurders en hun medewerkers (1094 mensen in totaal) vrijwillig een maand lang zo veel mogelijk hun auto staan en maakten ze gebruik van OV, deelauto's en OV-fiets. De TelegraafMediaGroep bleek de meeste duurzame kilometers te hebben gemaakt die maand en daarmee het meeste CO₂ te hebben bespaard.

REGIOTOUR

In 2014 organiseerde Urgenda weer twee regiotouren. Op een regiotour bezoeken we koplopers, organiseren we discussies en kijken we of we ter plekke ideeën, oplossingen, netwerk of andere zaken kunnen bieden, waar de koplopers om gevraagd hebben. Een regiotour wordt zorgvuldig voorbereid in de maanden voor de tour.

Urgenda Regiotour Zuid-Holland 4 t/m 7 maart 2014

Op tal van plekken lieten we samen met vele Zuid-Hollandse organisaties zien wat er gebeurt op het gebied van duurzaamheid. Van het warmtenet tot eigen energie-opwekking. Van de Zuidplas tot aan Rotterdam. Van scheepvaart tot zelfvoorzienende kassen. Van deltaxwind tot elektrische auto's delen en getijde-energie. Ondernemers, gemeenten, bewoners, studenten: ze kwamen allemaal aan bod en iedereen was welkom mee te toeren. We toerden met elektrische auto's door de regio.

- Dinsdag 4 maart: Avondsessie met grote bedrijven bij Heineken (Zoeterwoude);
- Woensdag 5 maart: Gebiedsontwikkeling (Zuidplas), stoompijp en RDM campus (Rotterdam), avondsessie met gemeenten uit Zuid-Holland;
- Donderdag 6 maart: wind, zon en getijde (Goeree-Overflakkee) en energie-neutrale huizen in Den Haag;
- Vrijdag 7 maart: Warmtenet en elektrisch autodelen en Zorghuizenstrijd (Den Haag), bezoek, Pharmafilter en koplopersmarkt op TU Delft (Delft).

▶ **Video: Inspiratiesessie met bedrijven**

▶ **Video: Gemeenten verminder CO₂ uitstoot**

▶ **Video: Energieneutrale huizen**

▶ **Video: Compilatie Regiotour**

Urgenda Regiotour Zeeland

11 t/m 13 juni 2014

De Zeeuwse regiotour was grotendeels gericht op de biobased economy. We toerden van algen tot duurzame dorpen. Van Tholen tot aan Zeeuws-Vlaanderen en van groene grondstoffen, biobased huizen tot aan boeren.

- Woensdag 11 juni: Biobased boeren en een veiling (Tholen), aquacultuur zoals wieren en vissen (Kamperland), prijsuitreiking duurzame dorpen en de Innovatie avond voor MKB'ers met biobased pitches (Middelburg);
- Donderdag 12 juni: Dijken en water, een biobased huis (Kruiningen), MBO (Scalda) en duurzaamheid, bonen als eiwittransitie en een labsessie in het Bio Base Europe Training Center (Terneuzen);
- Vrijdag 13 juni: Bedrijfsbezoek vd Bilt en WARMCO (Terneuzen) en 'Greenpop' (Goes).

▶ [Video: Kansen voor de biobased economy](#)

▶ [Video: MKB inspiratie avond](#)

▶ [Video: C2C certificaat voor Holonite Tholen](#)

▶ [Video: Biobased gerenoveerde woning Kruiningen](#)

Duurzom

Duurzom is een netwerkorganisatie die mede is opgericht door de Urgenda regiospinner Marten Imelman. Een Duurzom procesbegeleider (soms dus tevens regiospinner) gaat op zoek naar ondernemers die de intentie hebben om zo duurzaam mogelijk te ondernemen en voor zichzelf een soort 'Urgenda' willen opstellen. De procesbegeleider helpt bij het maken van deze visie en concrete actieagenda. Het idee is dat de ondernemers in kleine groepen, zgn. 'Circles of Trust', regelmatig bij elkaar komen en elkaar bevragen en scherp houden op hun doelen en acties. De ondernemers inspireren elkaar, ze leren van elkaar en worden soms ook elkaars klant. Het aantal procesbegeleiders groeide naar 22 afgelopen jaar en er zijn inmiddels 7 groepen actief. Het jaar wordt steeds afgesloten met een gezamenlijke landelijke bijeenkomst. Op 4 juni vond de landelijke dag plaats waarbij kennis en ervaringen uitgewisseld werden. ▶ [Video: Duurzom](#)

4. Communicatie

Urgenda spant zich voortdurend in om haar eigen projecten en die van partners en koplopers onder de aandacht te brengen. Daarmee zien anderen dat de duurzaamheidsbeweging veel groter is dan ze denken en worden mensen gestimuleerd om aan te haken. Koplopers worden regelmatig

in het zonnetje gezet in de pers, in nieuwsbrieven, tijdens de regiotour en bij allerlei andere evenementen die Urgenda organiseert. Het is belangrijk op allerlei manieren te laten zien wat er al kan en daarmee velen positieve inspiratie te geven en aan te zetten tot actie.

Urgenda zet zich ook in om mensen te informeren over klimaatverandering. Dat gaat via honderden lezingen die Urgenda medewerkers geven, tot artikelen in de pers, de duurzame troonrede en eigen nieuwsbrieven. [Video:Duurzame troonrede](#)

Via de communicatiekanalen van Urgenda zoals de website, nieuwsbrief, persberichten en social media bereikt Urgenda een steeds groter publiek. Zo heeft Urgenda 17.622 (maart 2015) volgers op Twitter, versterkt door de accounts van het Urgenda-team, wat veel respons oplevert. Ook de verschillende Facebook pagina's spelen een steeds grotere rol, dat zagen we bijvoorbeeld rond de People's Climate March en bij Kiesduurzaamemode.

Met een eigen cameravrouw, kan Urgenda snel en goed video's maken van al haar activiteiten. Urgenda wordt ook regelmatig door partners in projecten gevraagd om de communicatie op zich te nemen, waarbij doorgaans film een belangrijke rol speelt. De drie duurzame troonredes van Marjan Minnesma zijn vele duizenden keren bekeken en behoren tot de best bekeken films van Urgenda op haar eigen youtubekanaal. Zie www.youtube.com/urgenda

Ook in 2014 was er weer veel media aandacht voor de projecten en initiatieven van Urgenda in diverse landelijke-, regionale-, en lokale media. Van de zesde Dag van de Duurzaamheid op 10-10 en de Regiotouren tot de energieneutrale huizen en de People's Climate March. Urgenda's acties en projecten zijn regelmatig trending topic op twitter zoals #dvdd14 en #lowcardiet.

Urgenda is blij met de toegenomen aandacht in de media voor klimaatverandering. Voor de uitzending van de Achterkant van het Gelijk op TV (13 november 2014) over dit onderwerp werd Urgenda's directeur Marjan Minnesma als expert uitgenodigd. De uitzending op NPO2 werd goed bekeken met bijna een miljoen kijkers en leidde tot heel veel reacties, ook van mensen die niet tot onze achterban behoren. Daarnaast waren er in 2014 grote artikelen in o.a. Vrij Nederland en De Groene Amsterdammer. Marjan Minnesma werd verkozen door de Volkskrant in de Top 200 van de invloedrijkste Nederlanders van 2014 en medewerker Maria Kolossa in de Duurzame Jonge 100 van 2014. Een overzicht van de belangrijkste items van Urgenda in de media in 2014 is te vinden op www.urgenda.nl/actueel/in-de-media/.

5. Personeel en Organisatie

Urgenda had in 2014 rond de 15 mensen in dienst (gemiddeld 12,9 FTE), afhankelijk van de tijd van het jaar en de aantallen stagiaires en andere kortlopende dienstverbanden, bijvoorbeeld in verband met de Dag van de Duurzaamheid en Low Car Diet. De constante factoren waren de directeur en de senior medewerkers voor respectievelijk mobiliteit, gebouwde omgeving, voedsel en het begeleiden van personeel en regiospinners. Naast deze vijf personen zijn er drie vaste stafmedewerkers voor evenementen, communicatie en het secretariaat/financiën. Ook was er een medewerker voor de Wadden, voor Wij Willen Zon (deel van het jaar), voor de Klimaatzaak, voor NieuwVers en voor film en projectondersteuning. Daarnaast waren er nog vele stagiaires en trainees die bij ons afstudeerden en/of veel leerden en ons tevens vaak ondersteunden bij diverse projecten. Enkele junioren die we hebben opgeleid vlogen uit naar nieuwe banen. Met bijna alle ex-medewerkers onderhouden we goed contact en dat zijn vaak ook latere samenwerkings-partners.

Naast de medewerkers met een dienstverband, werkte Urgenda in 2014 met twee associates. De ene was actief in Duiven en in Amsterdam Noord en de ander op het gebied van elektrisch vervoer.

REGIOSPINNERS

Urgenda werkt samen met zogenaamde regiospinners. Zij zijn niet in dienst van Urgenda, maar werken wel regelmatig samen met Urgenda in projecten. De regiospinner brengt binnen zijn of haar regio de duurzame koplopers in kaart, verbindt ze en steunt waar mogelijk met opschalen. Ook in 2014 kwamen er weer nieuwe regiospinners bij. Inmiddels werkt Urgenda samen met tweeëntwintig regiospinners uit bijna het hele land. Zij zijn de ogen en oren van onze organisatie in het land. In 2014 kwamen ze ook vijf keer samen bij Urgenda om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.

Een aantal regiospinners leverde ondersteuning bij de Energiestrijd Zorghuizen door gebruik te maken van het opgebouwde netwerk in de regio of door zelf heel actief wervende en uitvoerende werkzaamheden voor het project te verrichten.

Een aantal highlights van activiteiten van de regiospinners volgen hieronder, ter illustratie.

Gelderland:

- Veel actie op de Dag van de duurzaamheid, met o.a. een symposium over de circulaire economie voor het MKB met als inspirator Ruud Koornstra;
- 5 goedbezochte duurzaamheidcafés georganiseerd;
- Bij 30 sport verenigingen in Nijmegen kansen voor duurzaamheid in kaart gebracht;
- Een regionaal centrum voor de circulaire economie opgezet.

Zuid-Holland:

- Voortgang helpen maken met Cirkellab, waar Urgenda via Dordtzaam mee aan de basis heeft gestaan;
- Meegeholpen voor de Rotterdamse wethouder duurzaamheid een duurzame agenda te maken (luchtkwaliteit, afvalscheiding en hergebruik);
- Gewerkt aan de verduurzaming van sportverenigingen;
- In de regio Land van Heusden en Altnena werken aan de verduurzaming van de bestaande woning voorraad;
- Met Solar Application Lab realiseren van de Solar Bike, een e-bike op zonne-energie.

Noord-Holland:

- Lets Do finale in de nacht van duurzaamheid 2014;
- De Urban Earthship aan de Helderse weg in Alkmaar gelanceerd.

6. Financiën

Urgenda heeft geen vaste stromen subsidie of giften en zal ieder jaar opnieuw haar middelen moeten verwerven. De samenwerking met de strategische partners is een manier om een bodem in de financiering te verkrijgen, maar ook daar vinden jaarlijks evaluaties plaats. Dat houdt ons scherp en zeer kostenbewust. De vaste lasten zijn laag. Urgenda wil graag een kleine compacte organisatie blijven, met een harde kern van ongeveer 15 mensen en daar omheen samenwerkingspartners. Urgenda start ieder jaar veel nieuwe activiteiten, die doorgaans worden betaald, door een reeks aan partners of opdrachtgevers.

PARTNERSHIPS

Het streven van Urgenda is om een met een kleine groep vooroplopende bedrijven strategische allianties aan te gaan. Met deze bedrijven wisselen we over en weer kennis uit en starten we vernieuwende activiteiten.

Urgenda kent vaak de koplopers en de nieuwste initiatieven en bevindt zich vaak vooraan de golf, daar waar nieuwe initiatieven, nieuwe bedrijfsmodellen en innovaties het licht zien. Veel koplopers en uitvinders op het gebied van duurzaamheid komen op Urgenda af voor steun. Dat is interessant voor de partner-bedrijven en leidt tot onderlinge discussies, gezamenlijke projecten of acties en geeft partners inzicht in zaken vooraan de golf.

Naast een inhoudelijke relatie, ondersteunen de bedrijven Urgenda ook met middelen. Dat kunnen uren zijn die ter beschikking

worden gesteld en/of financiële middelen. De samenwerking met deze strategische partners, wordt op maat ingevuld. In 2014 onderhield Urgenda met de volgende bedrijven zo'n strategische alliantie: ASN-bank, Alliander, Eneco, EY, adviesbureau Tauw, Höcker advocaten, Arriva en Ecover.

POSTCODELOTERIJ

Op 4 februari 2014 is het partnership met de Postcode Loterij bestendigd in een duurzame relatie: we werden officieel beneficiënt. Wij zijn heel gelukkig met dit geld omdat het ingezet kan worden voor zaken waar moeilijk financiering voor is te verkrijgen.

Met de flinke bezuinigingen waar het kabinet op inzet, neemt het belang van particuliere fondsenwerbers zoals de Nationale Postcode Loterij toe. De goededoelenloterij is een bewezen en succesvol middel tot fondsenwerving. De bijdrage van de loterij en haar deelnemers is uniek, want deze is niet alleen meerjarig, maar goede doelen bepalen ook zelf de besteding ervan, op basis van hun expertise. Urgenda is daar heel blij mee en hoopt dat de postcodeloterij haar goede werk kan blijven voortzetten.

BALANS PER 31 DECEMBER 2012- 2014										
ACTIVA	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012	PASSIVA	31-12-2014	31-12-2013	31-12-2012	31-12-2012	31-12-2012	
<u>Vaste active (boekwaarde)</u>										
Verbouwningen	1.500	2.000	0	<u>Reserves (eigen vermogen)</u>						
Inventaris	18.327	7.893	11.506	Overige reserves		399.445		280.720		653.601*
	19.827		9.893							
<u>Vlottende activa (vorderingen)</u>				<u>Kortlopende schulden</u>						
Debiteuren	104.901	70.198	62.769	Crediteuren	59.807	54.110		4.596		
Belastingen en sociale lasten	20.334	9.064	0	Belastingen en sociale lasten	31.125	24.900		41.350		
Overige vorderingen, vooruit betaald	211.462	265.316	59.405	Overige schulden, nog te betalen	180.795	211.513		58.131		
		336.697				271.727		290.523		104.077
	314.648									
<u>Liquide middelen</u>										
<u>Totale activa</u>	<u>671.172</u>	<u>571.243</u>	<u>757.678</u>	<u>Totale passiva</u>	<u>671.172</u>	<u>571.243</u>		<u>104.077</u>		

* Dit bedrag is inclusief de 500.000 euro van de Nationale Postcode Loterij die bestemd is voor 2013

BATEN EN LASTEN 2012-2014									
BATEN	2014	2013	2012	LASTEN	2014	2013	2012	2012	2012
Bijdrage partners	984.109	558.272	478.995	Personeelskosten	1.020.643	897.936			863.863
Nationale Postcode Loterij	500.000	0	1.000.000	Kantoor- en huisvestingskosten	133.783	152.246			224.904
Overheden	169.535	209.670	260.138	Administratie- en financiële kosten	1.945	4.518			3.516
Overige projecten	496.244	368.923	458.905	Out of pocket kosten	866.520	432.212			417.141
				Externe adviseurs/partners	8.272	22.834			105.304
Totale baten	2.149.888	1.136.865	2.198.038	Totale lasten	2.031.163	1.509.746			1.614.728
Saldo baten en lasten	118.725	-372.881 *2	583.310 *1						
Bijdrage in natura									
EY									
Höcker advocaten									
Tauw									

*1 Dit bedrag is inclusief de 500.000 euro van de Nationale Postcode Loterij die bestemd is voor 2013

*2 Het saldo is negatief omdat de 500.000 euro van de Nationale Postcode Loterij niet bij de baten van 2013 mocht worden ingeboekt.

Dat leidt tot een verlies, dat wordt gedekt door de overgebleven reserve van 2012 (conform plan), waardoor er per saldo over de jaren 2012 en 2013 een toevoeging aan de reserve plaats kon vinden. Een goed resultaat.